

Máj 2023

Zbierka príkladov dobrej praxe vybraných komunitných centier

SPÁJAME ĽUDÍ, ROZVÍJAME KOMUNITY

Autorky: Jurina Rusnáková, Petra Melikantová
Spoluautorka textov a grafická úprava: Lýdia Kurinová

Recenzentky: Monika Štrbová, Denisa Selická

Vytvorené pre potreby Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Úradu Vlády SR v rámci implementácie národného projektu „Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít – II. Fáza“ (kódITMS2014+:312051Y212)

Úvod

Zbierka príkladov dobrej praxe vybraných komunitných centier, ktorú dnes držíte v rukách, je zameraná na dosiahnuté úspechy práce komunitných centier po celom Slovensku, ktoré činnosť realizujú v rámci Národného projektu Komunitné služby v mestách a v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít – II. Fáza (ďalej NP KS MRK II.).

Projekt NP KS MRK II. bol realizovaný v období medzi novembrom 2019 a augustom 2023 vďaka finančnej pomoci Európskeho sociálneho fondu realizovanej prostredníctvom Operačného programu Ľudské zdroje. Obdobie realizácie projektu bezprostredne nadväzovalo na obdobie realizácie predchádzajúceho projektu, čím bola v prípade už existujúcich komunitných centier zabezpečená kontinuita v poskytovaní komunitných služieb v teréne.

NP KS MRK II. sa od svojho predchodcu líši najmä spektrom podporovaných sociálnych služieb. Zatiaľ čo v predchádzajúcom projekte bola podporovaná činnosť len komunitných centier¹, v rámci NP KS MRK II. bol vytvorený priestor aj pre podporu nízkoprahového denného centra² (ďalej ako NDC), alebo nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu³ (ďalej ako NSSDR). Poskytovateľom niektorej z uvedených služieb krízovej intervencie definovaných Zákonom 447/2015 Z.z. o sociálnych službách môže byť tak verejný ako i neverejný poskytovateľ sociálnej služby, preto v zozname poskytovateľov služieb, ktorých činnosť je podporená prostredníctvom NP KS MRK II. figurujú mnohé obce ako aj občianskej združenia a neziskové organizácie.

Do tejto zbierky bolo vybraných 20 komunitných centier, z ktorých každé pracuje v iných podmienkach a je v niečom výnimočné. Výber bol ovplyvnený cieľmi národného projektu, v komunitných centrách hľadali autorky zbierky zmysluplné aktivity smerujúce k vyššej zamestnanosti obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít, ale aj aktivity podporujúce inklúziu a spájanie majority a rómskej menšiny, aktivity podporujúce emancipáciu zraniteľných skupín, najmä žien a organizovanie verejných aktivít a v súlade s cieľmi projektu aj aktivity v rámci zvyšovania finančnej gramotnosti.

V Národnom projekte je aktuálne zapojených 103 subjektov, z toho sú 2 nízkoprahové denné centrá a jedna nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu. Zvyšok tvoria komunitné centrá, ktoré sa nachádzajú v 92 obciach alebo mestách. V tejto krátkej publikácii vám prinášame 20 inšpiratívnych komunitných centier, ktoré svojou prácou prispeli k naštartovaniu zmien, zblíženiu komunít i vytvoreniu bezpečného prostredia pre nás všetkých.

Autorky pri písaní jednotlivých príbehov vykonali množstvo rozhovorov, nielen so zamestnancami centier, ale aj so samosprávami a regionálnymi koordinátormi. Bez týchto všetkých, by kniha nevznikla a patrí im za to vďaka. Je veľmi pozitívne, že samosprávy si túto službu cenia a považujú ju za prínosnú. Nie je to tak dávno, čo v marginalizovaných rómskych komunitách pracovalo len pár nadšencov a mimovládnych organizácií. Dnes pod Úradom

---

¹ Vid' § 24d Zákona 448/2015 Z.z. o sociálnych službách

² Vid' § 24d Zákona 448/2015 Z.z. o sociálnych službách

³ Vid' § 28 Zákona 448/2015 Z.z. o sociálnych službách

splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity len za súčasné projektové obdobie **využíva sociálne služby v zariadeniach viac ako 27000 prijímateľov** z toho 12 392 žien a 9286 mužov. Týmto prijímateľom bolo poskytnutých 344 358 intervencií, najčastejšie sa opakujúce sú tieto oblasti: pomoc pri oddlžení/osobnom bankrote, ochrana zdravia a s tým súvisiace preventívne aktivity, prevencia závislostí, prevencia pri iných patologických javoch, ochrana životného prostredia, príprava na školské vyučovanie a prevencia proti záškoláctvu, riešenie individuálnych krízových situácií, obnova rôznych pracovných zručností a tvorivosti (komunitná rehabilitácia v rôznych oblastiach), sprostredkovanie práce v najčastejšie sa vyskytujúcich oblastiach (autodoprava, lesníctvo, spracovanie dreva, stavebníctvo, príležitostné brigády, práca v zahraničí).

Národný projekt inovatívne priniesol osvetu do komunít v mnohých tabuizovaných témach. Posilnil v obci princípy sociálnej politiky: princíp participácie, subsidiarity a rovnosti. Posilnil občiansku pospolitosť v súžití majorít a minorít. Posilnil sociálne kompetencie v oblasti rodičovskej kontroly. Zlepšil vzťah k pravidelnej školskej dochádzke a prospechu u klientov.

Národný projekt rozšíril disperziu vzdelania v rámci absolvovania rekvalifikačných kurzov, čím prispel k zlepšeniu prístupu segregovaných komunít na trh práce, **5 000 ľudí z MRK osídlení sa zamestnalo**. Posilnil systém občianskej kontroly v zmysle prevencie sociálnej patológie a deviácie. Národný projektu Komunitné služby bol jedinečný v tom, že nenásilne spájal majoritu a minoritu a otváral pre MRK nové možnosti skvalitniť svoj život. Národný projekt prispel k zvýšeniu kvality života poskytovaním kariérneho a finančného poradenstva, ktoré správne nasmerovalo klientov v hospodárení s finančnými prostriedkami a výrazným spôsobom zvýšil ich možnosti zamestnania sa na trhu práce. V oblasti oddlżenia /osobného bankrotu bolo zrealizovaných 7125 aktivít. **Počet zúčastnených osôb na aktivitách finančnej gramotnosti týkajúce sa oddlżenia bol 35 495 ľudí**, čo taktiež prispelo k zvýšeniu zamestnanosti na trhu práce a následného zlepšenia podmienok bývania.

Prácu v marginalizovaných rómskych komunitách a mapovanie ich potrieb priamo v teréne zabezpečuje celkom **295 zamestnancov** (z toho 75 Rómov/ Rómok). **Odborným prístupom pomohli viac ako 26 tisíc ľuďom ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením v 103 komunitných centrách, nízkoprahových denných centrách a nízkoprahových sociálnych službách pre deti a rodinu.**

Komunitné centrá Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity sa stali časom súčasťou života v mnohých obci a miest na Slovensku. Veríme, že aj táto Zbierka poukáže na rozsah podpory, ktorú dokážu správne motivovaní a odborne pripravení ľudia, poskytnúť svojmu okoliu, v neposlednom rade aj tým najzraniteľnejším z nás.

Komunitné centrá sú predstavené v abecednom poradí (podľa názvu obce alebo v mesta, v ktorých pôsobia).

Obsah

Komunitné centrum Nádej Deťom v Banskej Bystrici

Komunitné centrum Čata – OZ Romane Jíle

Komunitné centrum Giraltovce

Komunitné centrum Humenné

Komunitné centrum Klenovec

Komunitné centrum Krompachy – OZ Ľudia a perspektíva

Komunitné centrum Ladomirová

Komunitné centrum Ostrovany

Komunitné centrum Pavlovce nad Uhom

Komunitné centrum Petrovany – člověk v ohrožení n.o.

Komunitné centrum Rimavská Baňa

Komunitné centrá Sečovce

Komunitné centrá Sol' a Jastrabie nad Topľou

Komunitné centrum Spišská Teplica

Komunitné centrum Stará Ľubovňa – ETP Slovensko

Komunitné centrum Toporec

Komunitné centrum Veľká Lomnica

Komunitné centrum Žehňa

Zachovanie rómskej kultúry a identity je súčasťou práce komunitného centra

Komunitné centrum sa venuje rozvoju celej osobnosti človeka

Komunitné centrum Banská Bystrica – OZ Nádej deťom

Obec: Banská Bystrica

Geografické umiestnenie – Banskobystrický kraj, okres Banská Bystrica

„Komunitné centrá sú nádejou pre tých ktorí potrebujú pomoc pri nasmerovaní a voľbe správnej cesty v súčasnej neľahkej dobe.“ (Zita Gazsová, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum občianskeho združenia Nádej deťom sa venuje rómskym komunitám v meste Banská Bystrica, počet ľudí, ktorých zasahujú odhadujú na 2500 a venujú sa všetkým vekovým kategóriám, pričom začínajú od detí. Kluby matiek pomáhajú rozvíjať rodičovské zručnosti, zabezpečujú tiež prevenciu v oblasti zdravotnej starostlivosti tých najmenších. Predškolská výchova prebieha pre deti od troch do piatich rokov a nasleduje pomoc so zápsmi na povinnú predškolskú dochádzku i do škôl. Podporujú rodičov, aby zapisovali deti do škôlok aj v meste, aby sa viac socializovali. „*Snažíme sa, aby sme naštartovali služby, ktoré po nás preberie mesto.*“ hovorí Jolana Nátherová z občianskeho združenia. Úspešným projektom je napríklad komunitná škôlka, kde podporujú mami a staré mami v učení detí. Prostredníctvom tzv. aktivačných prác (menšie obecné služby), ženy získavajú i skúsenosť so vzdelávaním svojich detí a prenášajú si ho do ďalšieho života. „*(...) pritom celé to začalo sprevádzaním detí do škôl. Na začiatku bola snaha o zlepšenie školskej dochádzky.*“ vysvetľuje pani Jolana. Podľa nej veľmi pomáha, keď je zamestnaný človek z komunity, pretože rozumie miestnym pomerom a komunitné centrum sa vyvaruje chýb. „*iná komunita, iný svet. Nestačí, že je niekto Róm, mal by byť priamo z komunity.*“ dodáva. Komunitné centrum dáva dôraz i na potrebu podpory detí aj v oblastiach ako je oblečenie, prípadne riešenie vody v obydlíach, pretože to tiež zohráva rolu v tom, či deti majú radosť z chodenia do školy. Starším deťom pomáhajú s prípadnými reparátmi, poprípade s dokončením deviateho ročníka cez komisionálne skúšky. Na strednú školu sa tento rok prihlásilo 15 detí. Niektoré deti sa chystajú aj na vysoké školy. Skúsenosť je taká, že po vysokej škole sa do svojej komunity v pôvodnej lokalite už nevracajú.

Značný úspech v komunitnom centre zožala aj pomoc pri príprave na skúšky k vodičským preukazom. Takto pripravili v centre 12 mladých ľudí. „***Keď sa stanú mobilnými ich šanca zamestnať sa a osamostatniť sa, je oveľa vyššia.***“ (Jolana Nátherová)

V oblasti zamestnávania, sa v komunitnom centre okrem vypisovania žiadostí, venujú aj ľuďom pracujúcim cez menšie obecné služby. Zodpovedne dodržiavajú ich ranné nástupy i štvorhodinovú pracovnú dobu. Niektorým sa po ukončení podarilo zamestnať v bežnom zamestnaní. „***Pri zamestnávaní pomohlo najmä riešenie osobných bankrotov. Muži si následne našli prácu u živnostníkov, ale pomáhame i so zakladaním živností.***“ uvádza garant

komunitného centra Štefan Náther. Zaujímavou aktivitou bolo i nastavovanie a diskusia k rodinným rozpočtom. Muži však neprejavili záujem, ale ženy si určovali, ako zostaviť zoznam na varenie, po tom, čo uhradili všetky účty. Rovnako zisťovali ako využívať zľavy v letádoch, ktoré im odkladali v komunitnom centre, pretože do lokalít, kde bývali, letáky nerozdávali. Zdieľali si navzájom rôzne tipy ako veci získať lacnejšie.

Za zmienku stojí, ale aj dobrovoľnícky program, ktorý je postavený na dvoch nosných oblastiach. Prvá oblasť zahŕňa študentov z vysokých škôl (partnerstvo s PF UMB), ktorí po nástupe na prax absolvujú aj vzdelávanie zamerané na históriu Rómov, kontext chudoby, analyzujú sociálno-patologické javy, ich príčiny a potreby ľudí. Na konci praxe vypracovávajú projekt. Dobrovoľníkov však v komunitnom centre nájdeme i z radov komunity, čo tvorí druhú oblasť. Zúčastňujú sa na predškolskom vzdelávaní, kočikujú deti či vedú zbehnúť ľuďom na nákup.

Občianske združenie Nádej deťom sa vo svojom komunitnom centre zameriava i na zachovanie rómskej kultúry a identity. Ich aktivity ako tanečné súbory a vystúpenia zožali úspech i v televízii a nedávno získali tretie miesto v Banskobystrickom kraji. Okrem budovania rómskej identity hľadajú i cestu ako scitlivovať spoločnosť na témy inklúzie a rozmanitosti. Zamestnanci tak vystupujú ako Živé knihy a svoje skúsenosti zo života s majoritou zdieľajú na školách.

„Mesto Banská Bystrica poskytlo pre činnosť OZ Nádej deťom priestory Na Tatranskej ulici, v ktorých sídlia a vyvíjajú svoju činnosť. (...) venujú pozornosť časti detí z málopodnetného prostredia podľa programov, ktoré garantujú alebo poskytujú“ (Karol Langstein, vedúci oddelenia odboru sociálnych vecí Banský Bystrica).

Aby sa naše deti mali lepšie ako my.

Komunitné centrum pracuje s túžbou, ktorú má každý rodič.

Komunitné centrum Čata – OZ Romane Jíle

Obec: Čata

Geografické umiestnenie – Nitriansky kraj, okres Levice

„Komunitné centrum pôsobí v prostredí, kde sa navzájom dotýka komunita rómska, maďarská ako aj slovenská. Komunitné centrum sa riadi heslom, že víťazom nie je ten, kto je dokonalý. Víťazom je ten, kto sa napriek chybám, pádom a strachu každý deň zobúdzá s túžbou skúsiť to znova. Pretože ak sám chceš zmeniť svet, musíš najskôr zmeniť sám seba.“
(Mária Solčanská, regionálna koordinátorka)

Obec Čata nie je veľká, má niečo nad tisíc obyvateľov a spoločne v nej nežijú Rómovia i majorita. Komunitné centrum v obci zriadilo OZ Romane Jíle, ktoré existuje už dvadsať rokov. Vedú množstvo aktivít s deťmi a mládežou, napríklad recitačné súťaže, vydávajú CD s rómskymi i maďarskými rozprávkami, ktoré majú veľký úspech najmä ako propagačné materiály obce. Pri práci s deťmi, ktoré navštevujú komunitné centrum sa cielene zameriavajú na zlepšovanie študijných výsledkov detí. Ako sa vyjadrila garantka Alžbeta Kádašiová: *„Základom je individuálny prístup ku každému dieťaťu“*, rovnako dodáva, že je dôležité myslieť i na dôstojné a primerané oblečenie detí, teda na vonkajšiu stránku, ktorá je nemenej dôležitá, ako samotné doučovanie, pretože poskytuje deťom väčšiu sebadôveru.

Aktívny prístup k deťom sa postupne pretavil do komunitnej práce i komunitných podujatí, na ktorých sa centrum zúčastňuje alebo ich spoluorganizuje. Vystúpenia detí si vyžadujú nácvik a ten zase spoločne strávený čas, na ktorom sa zdieľajú témy vzťahov, komunikácie, problémy v škole i s rodičmi.

Komunitné centrum však nezostáva len na úrovni detí, ale práca s nimi ich posúva do kontaktu s ďalšími členmi rodiny a postupne i komunity. Špecialitou tohto komunitného centra je **komunitná záhrada**, kde sa deti i dospelí podieľajú na jej tvorbe a starostlivosti o ňu. Pestujú si vlastnú zeleninu, budujú spoločne altánky, vymýšľajú výzdobu. Podľa garantky KC, pani Kádašiovej *„Ľudia vedia, že je to ich priestor a zveľadujú ho, sadia kvietky...“* Dokonca spoločne plánujú i to, ako bude vyzerat' nové komunitné centrum, ktoré sa v obci stavia. Participuje i majorita a tak ich spoločné úsilie vidieť na sanácii starého a budovaní nového komunitného centra.

Aktivity zamestnancov však zahŕňajú aj podporu zamestnanosti ľudí v obci. Prepájajú zamestnávateľov v okolí, darí sa im najmä v období sezónnych prác. **Spolupráca so zamestnávateľmi siaha i do susedného Maďarska.** Práca v tejto oblasti nezahŕňa len vypisovanie žiadostí do zamestnania, ale aj samotný nácvik mäkkých zručností a podpora uchádzačov o zamestnanie aj po reálnom zamestnaní sa. Komunitné centrum zostáva

v kontakte so zamestnávateľom, a vybudovalo si v tejto oblasti dobré meno. Výsledky práce sa dostavili už po roku tejto činnosti. **Za dva a pol roka centrum odhaduje asi 50 zamestnaných ľudí.** Za jednu z najväčších prekážok zamestnať sa, považujú zamestnanci komunitného centra zadlženosť. Preto sa rozhodli zapojiť aj do programov finančnej gramotnosti. **S ľuďmi v obci riešia a nastavujú rodinné rozpočty, pričom priority si určujú samotní účastníci, ďalej funkciu a riziká platobných kariet a v neposlednom rade sa rozprávajú aj o úlohe zodpovednosti pri pôžičkách a vypestovaní si dôslednosti pri splátkach.** „*Keď pravidlo prijíma klient za svoje, tak ho vie aj dodržať*“ uzatvára garantka KC.

„*Komunitné centrum je nápomocné v našej dedine, zaoberajú sa sociálne slabšími skupinami a Rómami. Máme aj TSP, s ktorými spolupracujú, aj so školami. Je to taký trojuholník.*“ (Marián Csakvári, starosta obce Čata).

Nenútené učenie i poradenstvo

Alebo

Komunitné centrum zbiera pozitívne ohlasy

Komunitné centrum Giraltovce

Obec: Giraltovce

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Svidník

„...vedieť pomôcť ľuďom je úspech.“ (Katarína Jurčišinová, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum v Giraltovciach sa nachádza priamo v obci a do národného projektu sa zapojilo v roku 2017. Svoju činnosť začínalo prevažne aktivitami s deťmi. Ako vraví garantka Janette Bučková *„získať si dôveru dospelých trvalo trochu dlhšie“*. Najprv spolupracovali najmä so školami v obci a pomáhali deťom s učením. Ako inak nenútenou formou a hrou. Súťažili preliezaním cez stoličky a rátaním príkladov. Podobné hry vymysleli i pre prírodovedu, vlastivedu a ďalšie predmety a pozitívna spätná väzba od učiteľov na seba nenechala dlho čakať. Deti si zvykli, že prv ako sa môžu v centre hrať, musia niečo aspoň prečítať.

Získavanie dôvery u dospelých budovali rovnako nenútenou formou, cez pozvania na kávičku, pečenie, varenie a tak pomaly vznikol **Dámsky klub, ktorý vyústil do povestných Katarínskych trhov**. Tie sa konajú v novembri, ešte pred vianočnými trhmi a samostatný stánok na nich obsadilo i komunitné centrum. Stánok s rómskymi tradičnými jedlami a výrobkami z komunitného centra, ako sú vianočné ozdoby, rovnako zožal úspech a minulý rok centrum absolvovalo už štvrtý ročník.

Dámsky klub nenútenou formou pokračuje dva krát do týždňa, pričom prináša vždy nové podnety na riešenie, okrem iného i podporu a asistenciu pri hľadaní zamestnania. **Komunitné centrum tak asistovalo pri zamestnávaní sa ľudí v krajčírskych dielňach, v MOPS, ale aj celým rodinám, ktoré odišli do zamestnania v automobilke**. Mnoho mužov odchádza za prácou a ženy zostávajú doma, preto sa viac angažujú aj v podpore a zmocňovaní žien. Pomáhajú im napríklad i s prípravou na testy v autoškole. *„Komunita sa stále posúva, deti sa začínajú presúvať z dvojročných odborov na gymnázia. Dokonca máme prvých maturantov.“* vraví garantka Janette Bučková. Komunitné centrum sa tak úspešne zaradilo do života obce.

„S komunitným centrom je mesto maximálne spokojné, spolupráca bola výborná. Boli veľmi aktívni, najmä v práci s marginalizovanými rómskymi komunitami, prinášali svoje veci, nečakali na pokyn mesta, čo veľmi oceňujem. Prínosná bola i spolupráca s TSP a NP PRIM - materskými školami. Prišli by sme si, aby takéto projekty aj naďalej fungovali, sú jednoznačne vítané.“ (Pavol Tchurík, primátor mesta Giraltovce).

Základ je najskôr poplatiť účty.

Komunitné centrum Humenné

Obec: Humenné

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Humenné

„Komunitné centrum Humenné usmerňovaním, motivovaním a svojimi aktivitami vedie rodičov k prevzatiu zodpovednosti za vzdelanie svojich detí.“ (Darina Barančíková, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum v Humennom je aktívne od roku 2019, nachádza sa v marginalizovanej rómskej komunite, kde žije odhadom 1800 ľudí. Lokalita sa nachádza asi štyri kilometre od mesta. Prioritami komunitného centra sú aktivity s deťmi a komunikácia so školami, aby tak preklenuli bariéru sociálneho vylúčenia.

Okrem vzdelávania sa v komunitnom centre nájde čas aj na tanečný súbor či futbalový klub, ktorý sa zúčastňuje už tri roky na obecných turnajoch. Zaujímavosťou, ktorú nájdete v komunitnom centre Humenné je **knižnica**. V spolupráci s Vihorlatskou knižnicou sa centru podarilo získať knihy aj na povinné čítanie. Deti si medzi sebou kontrolujú vrátenie kníh, lebo vedia, že aj oni si ich budú potrebovať časom požičať.

V oblasti finančnej gramotnosti sa v komunitnom centre zameriavajú najmä na **rodinné rozpočty a dlhové poradenstvo**. Obyvatelia tejto časti mesta si dobývajú vodu na kartu, a tým sa podarilo znížiť nedoplatky za vodu. Zamestnanci komunitného centra vedú ľudí k tomu, aby si ako prvé vždy poplatili účty a potom plánovali svoj rozpočet. Súčasťou debát na tému financií je samozrejme aj otázka dlhov a oddlženia. Zamestnankyne centra tak poskytujú i dlhové poradenstvo, pričom spolupracujú s Centrom právnej pomoci a pripravujú podklady pre osobný bankrot. Pracovných príležitostí je v regióne málo. Skrachovala i neďaleká krajčírka firma. Napriek tomu sa v centre nevzdávajú a podarilo sa im asistenciou pomôcť k zamestnaniu sa štyroch šičiek. *„Agentúry nám posielajú voľné pracovné miesta, ľudia často aj vycestovávajú. Musíme mať prehľad o ľuďoch a ich potrebách.“* vraví garantka Alena Andrášiková. Veľa Rómov z lokality je zamestnaných. V komunitnom centre majú k dispozícii štyri počítače, na ktorých sa učia vyhľadávať si pracovné pozície, písať životopisy a podobne. *„Aby boli samostatní a neboli odkázaní stále na našu pomoc“* dodáva.

Aktivity v komunitnom centre si vymýšľajú prevažne ľudia, na fašiangy pripravovali šišky, ale suroviny na ne si priniesli samotné ženy. Rovnako mnoho žien ovláda prácu na šijacom stroji. V komunitnom centre si tak opravujú odevy, ušijú obliečky, ale aj kostýmy pre deti na vystúpenie.

„Vďaka komunitnému centru sú Rómovia menej segregovaní. V spolupráci s TSP robia záslužnú činnosť pre mesto.“ (Ol'ga Vargová, Odbor sociálnych vecí a starostlivosti o obyvateľov Humenné).

Písanie listov bolo pre nich ako z doby kamennej

alebo

ako Corona spojila dva svety.

Komunitné centrum Klenovec

Obec: Klenovec

Geografické umiestnenie – Banskobystrický kraj, okres Rimavská Sobota

„Vytvárajú bezpečný priestor pre klientov a neklientov KC pre spoločné riešenie vecí verejných a pre všestranný rozvoj rómskej komunity v Klenovci.“ (Zita Gazsová, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum v Klenovci pôsobí uprostred obce od roku 2019. Dvere má otvorené rovnako pre Rómov ako i majoritu a v popise činnosti, ktoré nájdeme vo všetkých komunitných centrách po Slovensku. Vypisujú žiadosti, konzultujú, aktivizujú, podporujú záujmové aktivity. *„Ludia v Klenovci radi tvoria najmä praktické veci.“* vraví garantka Jela Trnavská. *„Dospeli si už zvykli, že sme tu ak niečo potrebujú. Deťom sa venujeme najmä v popoludňajších hodinách.“* dodáva.

V oblasti zamestnanosti vytvárajú podporné prostredie, asistujú ľuďom pri hľadaní zamestnania a keď sa im podarí zamestnať v okolí či v zahraničí, tak u nich nájdú tlačiareň, internet i počítač, kde si môžu vytlačiť pracovnú zmluvu, prípadne poslať mail zamestnávateľovi napríklad i v Nemecku. Zamestnanci komunitného centra im asistujú i v prípade, že budúci pracovníci email nemajú a sprostredkovávajú komunikáciu so zamestnávateľmi. Aj v tomto centre ľuďom **pomáhajú s nahromadenými dlhmi** a úzko spolupracujú s Centrom právnej pomoci pri oddlžovaní a osobnom bankrote.

V komunitnom centre si nájdú svoje i **seniori**, ktorí sa najnovšie stretávajú pri stoličkovej joge. Za zmienku určite stojí aktivita, ktorá prebehla v komunitnom centre počas pandémie Corona vírusu. Pracovníci centra zistili, že **mladí ľudia už nevedia písať listy.** *„Vraveli, že je to ako z doby kamennej.“* popisuje garantka. Napísali s deťmi teda pár pohľadníc s oslovením seniorov v domove dôchodcov či by si neboli ochotní s nimi písať. Takto sa začalo dopisovanie na týždennej až dvojtýždennej báze, ktoré trvalo dva roky. Niektorým seniorom sa počas tejto doby aj priťažilo, ale napriek tomu listy posielali, len ich za nich písali opatrovatelia, ktorým diktovali svoje myšlienky a príbehy. **Deti si zlepšili písomný prejav** a počas ťažkého obdobia priniesli trochu svetla do životov ľudí, ktorí boli najviac ohrození nákazou.

V komunitnom centre to žije vďaka aktivite pracovníkov i samotných ľudí, ktorí sa radi vracajú do príjemného prostredia.

„Činnosť komunitného centra v Klenovci je veľkým prínosom pre všetky vekové kategórie občanov v našej obci. Pracujú tam ľudia, ktorí majú svoju prácu radi a to sa pozitívne odráža aj na výsledkoch komunitného centra.“ (Katarína Pribilincová, starostka obce Klenovec).

Výhodou je spolupráca so sociálnym podnikom.

Komunitné centrum Krompachy – OZ Ľudia a perspektíva

Obec: Krompachy

Geografické umiestnenie – Košický kraj, okres Spišská Nová Ves

„(...)zamestnanci KC prispievajú k riešeniu problému jednotlivca, rodiny a komunity v oblasti zamestnanosti“ (Irina Frajšťáková, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum v Krompachoch zriadilo OZ Ľudia a Perspektíva v roku 2015. Centrum sa nachádza asi 500 metrov od rómskeho osídlenia na Družstevnej ulici. Vďaka tomu, že OZ prevádzkuje i sociálny podnik, realizujú spoločné projekty na podporu zamestnanosti. Ľudí pozývajú na pohovory priamo do komunitného centra a zamestnávateľov oslovujú v okresoch Gelnica, Levoča, Spišská Nová Ves, v oblasti stredného Spiša. V spolupráci s projektom Krok za krokom sa im darí riešiť asistenciu pri zamestnávaní sa, na dennej báze. V závislosti od momentálnej situácie poskytujú poradenstvo v tejto oblasti desiatkam ľudí mesačne. V januári tohto roku to bolo dokonca 51 ľudí.

V komunitnom centre je možnosť vykonávania menších obecných služieb, ktoré využíva priebežne 5 – 10 ľudí z mesta. Tí, ktorí majú záujem o zamestnanie začínajú základným sociálnym poradenstvom, zisťovaním ich preferencií, hľadaním vhodnej pozície a následne i výberovým konaním. **Spoluprácu má komunitné centrum nastavenú, tak že pripravujú budúcich zamestnancov napríklad v oblasti ako je pozícia pilčíka, ale aj pre väčšie firmy, naposledy pre VSD, kedy sa v spolupráci so sociálnym podnikom dohodli na výrobe bocianích hniezd na elektrické stĺpy. Cez pracovné agentúry sa zase ľudia zamestnávajú v zahraničí, najčastejšie v Českej republike.**

V komunitnom centre sa venujú aj záujmovej činnosti, komunitným podujatiam a klasickým činnostiam centra. Za zmienku stojí i spolupráca so strednými školami, vďaka čomu si i dospelí ľudia vedia dokončiť vzdelanie. Najvyššia spolupráca je s alokovaným pracoviskom súkromnej školy EDURAM, ktorá sídli v budove komunitného centra.

Zamestnanci komunitného centra organizujú i upratovanie okolia, čistenie studničiek a iné aktivity, ktoré sú spojené so životným prostredím ľudí v lokalite na Družstevnej ulici.

„Ďakujem občianskemu združeniu, za to že je a svojou činnosťou pomáha vytvoriť podmienky na zamestnávanie ľudí. Sú tam šikovní ľudia, ktorí dokážu nadchnúť občanov a plniť si svoje poslanie.“ (Dárius Dubiňák, primátor mesta Krompachy).

Dlhy mali ako ťaživú guľu na nohe

Komunitné centrum pomohlo rodinám v Ladomirovej zbaviť sa tejto záťažou.

Komunitné centrum Ladomirová

Obec: Ladomirová

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Svidník

„Cením si na nich, že sú veľmi tvoriví, chcú pomáhať, sú ústretoví, pokorní, vzťahy majú veľmi pekné, veľmi dobrá spolupráca, teraz ma potešila informácia, že klienti budú písať petície, aby tam komunitné centrum ostalo. Garantka sa veľmi angažuje aj mimo hraníc centra, ich zriaďovateľom je nezisková organizácia, ktorá KC podporuje aj finančne.“
(Katarína Jurčišinová, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum v obci Ladomirová funguje od roku 2018, jej zriaďovateľom je nezisková organizácia HKK SK a prebiehajú v ňom všetky aktivity ako v bežnom komunitnom centre. Napriek tomu je toto centrum výnimočné v tom, ako pristupuje k najpálčivejším výzvam, ktoré ľudí v tejto obci trápia. V regióne je len málo voľných pracovných miest a ponuky pre ľudí zavalené dlhmi i exekúciami sa hľadajú naozaj ťažko.

Je takmer zbytočné oslovovať zamestnávateľov i ľudí v lokalite ak nie sú vyriešené objektívne prekážky na strane potencionálnych zamestnancov, ktorí často krát ani neuvažujú nad reálnou možnosťou zamestnať sa. **Tam, kde nefungujú prednášky, príde na rad kreativita ľudí z komunitného centra a hľadanie si miesta v životoch miestnych ľudí.** Zamestnankyne komunitného centra na čele so svojou garantkou Renátou Kostovou, využili svoju polohu a fakt, že sa nachádzajú v tesnej blízkosti školy. Založili **Dámsky klub, ktorý vytvára bezpečný priestor pre ženy vracajúce sa zo škôl**, kde odprevadili svoje deti. Je to priestor, kde sa môžu zastaviť na kus reči, predtým ako začne klasický každodenný kolobeh domácich prác a starostlivosti o domácnosť. Tu sa stretnú v dôvernej spoločnosti priateľiek, zdieľajú svoje starosti i radosti a práve tu sa začína i príbeh pomoci z bludného kruhu dlhov. Ženy prichádzajú s nápadmi na aktivity a tak popri zbere bylínok, šípok a tvorení dekorácií preberajú i domáce financie, problémy detí, prípadné vymaľované hodiny...

Riešenie osobného bankrotu sa pomaly stalo každodennou záležitosťou komunitného centra. **V obci pomohli s oddĺžením už asi dvadsiatim ľuďom.** Splátkové kalendáre, písanie žiadostí do zamestnania a asistancia pri hľadaní zamestnania sa rozšírila i na iných členov rodiny, či komunity. Naštartovala sa **spolupráca i so sociálnym podnikom Sociálne centrum Svidník** a pre neprítomnosť terénnych sociálnych pracovníkov v obci sa tak posilnilo i sociálne poradenstvo v oblasti zamestnanosti či finančnej gramotnosti.

Komunitné centrum Ladomirová môže byť tak inšpiráciou pre iné komunitné centrá, ktoré hľadajú ako nadviazať kontakt s komunitou a kreatívne využívať svoje zdroje na pomoc druhým.

„Sú super v tom, že poskytujú pomoc a poradenstvo znevýhodneným občanom a to v oblasti sociálnej ale aj výchovno-vzdelávacej.“ (Ol'ga Bojčíková, starostka obce Ladomirová).

Stolný tenis a gitara ako cesta k ľuďom alebo ako si komunitné centrum buduje dobré meno

Komunitné centrum Ostrovany

Obec: Ostrovany

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Sabinov

„Komunitné centrum je bezpečné miesto pre všetkých a búra bariéry medzi obyvateľmi. Je to tým, že sme tím. Komunitné centrum v Ostrovanoch je zaujímavé najmä preto, že veci rieši komplexne, ako celok. Nedá sa vypichnúť jedna konkrétna činnosť, majú veľmi dobré vzťahy a pritiahnu aj mládež.“ (František Höger, regionálny koordinátor)

Komunitné centrum v Ostrovanoch sa nachádza asi 10 minút chôdze od obce. V lokalite pôsobí od roku 2015 a podľa slov regionálneho koordinátora Františka Högera tu prebieha veľmi dobrá spolupráca s pánom starostom, ktorý je bývalý učiteľ a má veľké pochopenie pre preventívnu činnosť v oblasti vzdelávania. V obci sa spolu s komunitným centrom a v spolupráci s asistentmi učiteľa zo základnej školy podarilo minimalizovať záškoláctvo detí. *„Pomohlo najmä vysvetľovanie rodičom, aké dôsledky môže záškoláctvo mať. Upozorňovali sme ich aj na trestnoprávne dopady. Spolu s políciou a sociálnou pracovníčkou z obce, sme zorganizovali prednášky na túto tému...“* spomína garantka p. Marková. Dodáva, že je dôležitá spolupráca medzi jednotlivými inštitúciami a konzistentnosť pri upozorňovaní detí i rodičov. Úzka spolupráca s asistentmi pomáha i pri dochádzke menších detí do materskej školy.

Komunitné centrum v Ostrovanoch pozerá na potreby ľudí v kontexte celku, preto sa nezameriava len na jednu oblasť, ale snaží sa doťahovať veci vo viacerých úrovniach. V oblasti vzdelávania sa okrem témy dochádzky, snaží priblížiť deťom jednotlivé predmety a učivo pomocou hry, najúspešnejšie je počítanie bodov pri strieľaní na terč. Vekovú kategóriu rozšírili o tínedžerov, ktorí si do centra chodia zahrať stolný tenis. Ten vyústil až do populárneho turnaja, na ktorom sa rád zúčastnil i regionálny koordinátor. Okrem športových aktivít, ponúka centrum svoj priestor i pre hudobný krúžok. Mládež má k dispozícii hudobné nástroje ako gitary, bubny a priniesli si i klávesy. Skupine sa venuje miestny hudobník, ktorý ich vedie, tak aby napredovali. Precvičujú si dokonca aj vlastné skladby. Pridanou hodnotou k týmto aktivitám je i spoločne strávený čas, budovanie si dôvery a ponúknutie pomoci v prípade potreby. **Samotné krúžky sa tak stávajú nástrojom, ktorý otvára cestu podpore a spolupráci.**

V komunitnom centre poskytujú i služby pre dospelých. Sú to najmä služby sociálneho poradenstva, asistujú ľuďom so zdravotným postihnutím, ale i ľuďom po návrate zo zahraničia či mnohohodným rodinám. Úradnícky jazyk býva častokrát nezrozumiteľný, preto sa pracovníčky centra snažia ľuďom asistovať pri vybavovaní rôznych žiadostí, tak aby im porozumeli. V neposlednom rade sa **komunitné centrum venuje i podpore zamestnávania a finančnej gramotnosti. V priebehu roka sa im podarilo asistovať a podporiť asi 20 ľudí,**

ktorí si našli zamestnanie. „(...) šikovní klienti, ktorí sú zbehlí na internete, prídu len, keď potrebujú nahráť životopis do systému. Iným pomáhame s hľadaním i my.“ vysvetľuje garantka. Organizujú tiež **prednášky k tvorbe rodinného rozpočtu, oddĺženiu, splátkovým kalendárom.** Celkovo sa komunitné centrum angažuje v preventívnych aktivitách.

Za spomenutie stojí i spolupráca s OZ Podaj ďalej, ktoré organizuje v ich priestoroch burzy šatstva či kuchynského náradia za symbolické ceny, pre úspešnosť je táto aktivita skoro na mesačnej báze. Spoluorganizujú i rôzne akcie, napríklad jazdu na koňoch pre deti, či deň detí s atrakciami. V centre to naozaj žije každý deň. „Je vidieť, že tam klienti chodia radi.“ konštatuje regionálny koordinátor.

“Komunitné centrum v obci Ostrovany od začiatku svojej činnosti v roku 2015 bolo a je pre obec a jej občanov veľkým prínosom a pomocou. Pracovníci komunitného centra spolupracujú s obcou pri organizácii a realizácii aktivít, či už pre deti alebo dospelých, a to najmä rôzne záujmové činnosti.” (Rastislav Popuša, starosta obce).

Ja to už mám, aj susede som pomohla alebo Podpora miestneho aktivizmu a obhajoby práv v Pavlovciach nad Uhom Komunitné centrum Pavlovce nad Uhom

Obec: Pavlovce nad Uhom

Geografické umiestnenie: Prešovský kraj, okres Kežmarok

„V tomto komunitnom centre zobrali podporu samostatnosti a líderstva vážne. S obyvateľmi obce majú výborné vzťahy, raňajkujú s nimi, v komunitnom centre je rodinná atmosféra. Cielene sa venujú podpore sebavedomia a učeniu obhajobe vlastných práv marginalizovaných Rómov, napríklad voči inštitúciám.“ (Erika Pisková, regionálna koordinátorka)

Pavlovce nad Uhom je pomerne veľká obec v okrese Michalovce. Žije v nej viac ako 4 500 obyvateľov a viac ako 70% z nich sú Rómovia, ktorí žijú v komunite na okraji obce, ale aj v obci. Pozitívnych príkladov angažovanosti Rómov v obci je veľa. Zapájajú sa do verejného života, pracujú na rôznych pozíciách a figurujú v obecnom zastupiteľstve. Samozrejme toto všetko nemožno pripísať komunitnému centru, ale svojím prístupom k tomu výrazne prispelo. Komunitné centrum sídli v pekných a veľkých priestoroch farského úradu s bezbariérovým prístupom, pracujú v ňom traja zamestnanci. Založené bolo v roku 2015.

„Ľudia k nám často chodili s tým, že zavolajte mi tam, vybavte mi toto a tak sme sa rozhodli, že vedenie k svojpomoci bude jeden z našich hlavných cieľov a prispôsobili sme tomu všetky naše aktivity.“ (odborná garantka KC) Hranie rolí a nacvičovanie rôznych situácií, diskusie o ľudských právach, ale aj dôležitosť verejného angažovania sa boli v komunitnom centre na „dennom poriadku“. Úspechu sa tešili aj debaty o diskriminácii. Zamestnanci sa snažia Rómov zapájať do aktivít centra, nie len ako pasívnych odberateľov, ale ako aktívnych pomocníkov. Dávajú im priestor na rozhodovanie o tom, čo sa v KC bude diať a ako to bude vyzeráť. Rešpekt k ich názorom je v takomto prístupe kľúčový. *„Máme veľa príkladov, babička dievčatám ušila sukne na vystúpenie, ženy navarili rómske jedlá, chlapi pripravili košíky. Všetky aktivity prispôbujeme očakávaniam ľudí, pre ktorých ich robíme.“* (garantka KC) **Dnes už pozorujú veľký posun v tom, ako si obyvatelia rómskej komunity dokážu sami vybaviť komunikáciu s úradmi, zastat' sa svojich práv, ak sa im zdá, že sú im upierané.** Mamička v nemocnici protestovala proti „rómskym izbám“, rodičia sebavedomo komunikujú s učiteľmi ich detí, vedú si povedať, čo sa im nepáči u lekára, na úrade... **Pomáhajú si navzájom pri hľadaní práce na internete, vypisovaní žiadostí. Popri pomoci komunitnému centru „vyrástli“ v komunite aktivisti, presnejšie aktivistky, ktoré vedia pomôcť známym a susedom.** *„Išli sme sa pýtať do rodín, či im máme pomôcť s registráciou na inflačnú pomoc a tablety pre deti. Väčšina už bola zaregistrovaná. Viacerí nám povedali, že pomohli aj susedom.“* (garantka KC).

Aj zamestnanci komunitného centra sa učia od svojich klientov

„Rómovia sa veľmi angažovali v pomoci rómskym utečencom z Ukrajiny. Varili im, pomáhali s potravinami, s vybavovaním... . Bola to ich vlastná iniciatíva. Bola to taká ukážka a poučenie pre nás všetkých, aj Nerómov...“ (garantka KC) Vojnoví utečenci prechodne bývali v priestoroch Apoštolskej cirkvi v obci a miestni Rómovia im pomáhali spolu s kňazom. Komunitné centrum sa k pomoci pridalo, v tomto prípade v opačnom garde - nie ako organizátor, ale v pozícii dobrovoľníka.

Dnes sa môžu v komunitnom centre venovať iným výzvam, individuálnej pomoci, podpore vzdelávania, komunitnej práci. (charita)

Všetko stojí a padá na ľuďoch

alebo

Ako sa profesionalizácia komunitného centra prejavuje v realite.

Komunitné centrum Petrovany – Človek v ohrození, n.o.

Obec: Petrovany

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Prešov

„Zabehnuté KC Petrovany má už svoje výsledky, jasne definované formy práce s klientmi, štruktúru aktivít a víziu komunitnej práce v budúcnosti.“ (Jozef Mihalčín, regionálny koordinátor)

Komunitné centrum v Petrovanoch je jedným z piatich komunitných centier neziskovej organizácie Človek v ohrození, ktorá má dlhoročné skúsenosti s prácou vo vylúčených rómskych komunitách. V Petrovanoch pôsobí centrum už od roku 2008. Špecifiká komunitného centra v Petrovanoch chápu jeho zamestnanci v dvoch rovinách. Prvá je pôsobenie v obci a nadväzovanie vzťahov s ďalšími subjektmi ako je terénna sociálna práca, NP PRIM, samotná obec, ďalšie neziskové organizácie a občianske združenia. Dostať sa do povedomia, nie len ako „rómske komunitné centrum“, ale centrum pre všetkých obyvateľov obce. V tejto oblasti sa postupne centrum etablovalo a sieťovanie prináša svoje ovocie. Cieľové skupiny sa rozšírili i na miestnu mládež či seniorov.

Druhou rovinou je profesionalizácia individuálnej sociálnej práce. **Komunitné centrum má veľmi dobré výsledky v oblasti oddlžovania a pomoci s osobným bankrotom, pričom zamestnancov navštevujú ľudia aj z okolitých obcí, dokonca z Košíc.** *„Sme presvedčení, že je našou úlohou viac vychádzať medzi ľudí a nečakať zatvorenie v centre. Ľudia majú nejakú skúsenosť s našou prácou a odovzdávajú si referencie medzi sebou, čo je pre mňa najlepší dôkaz kvality našej práce, keď si povedia – tam sa oplatí ísť.“* hovorí Lukáš Andrejčák, metodik sociálnej práce a bývalý garant komunitného centra. *„Naša organizácia vždy prichádzala s inováciami, prinášali sme veci, nad ktorými sa niekedy ani len nerozmýšľala.“* dodáva na margo ďalšej úspešnej aktivity komunitného centra a to **presadenie kariérneho poradenstva ako samostatného predmetu na miestnej škole.** Tento predmet je postavený na metodike Človeka v ohrození a prináša overené prístupy a postupy k práci s deťmi. K tejto téme prebehlo v centre niekoľko projektov zameraných napríklad na mentoring a tútoring, doučovanie prebiehalo v komunitnom centre alebo na škole, podľa potreby samotných detí.

Komunitné centrum v Petrovanoch sa **angažuje aj v oblasti zamestnanosti**, úzko spolupracuje s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny a tiež s koordinátorom pre program zamestnávania v rámci Človeka v ohrození, ktorý komunikuje so zamestnávateľmi v lokalite a vytvára podpornú sieť ľudí, ktorí sú označovaní ako dlhodobo nezamestnaní alebo znevýhodnení uchádzači o zamestnanie. V komunitnom centre týchto uchádzačov pripravujú na pohovor, ale

v prípade záujmu zostávajú v kontakte so zamestnávateľom, prípadne zamestnancom po dlhšiu dobu. Na margo úspešných prípadov pracovného poradenstva súčasný garant Marcel Masica dodáva: „(...)o jednom z našich klientov, ktorý sa zamestnal v Bratislave, písali aj v národných novinách.“

V komunitnom centre sa venujú i mladým ľuďom, v minulosti tu hostovali aj dobrovoľníci v rámci programu Európskej dobrovoľníckej služby. **Podporujú tiež dobrovoľníctvo v lokalite** a snažia sa vybudovať bezpečné a príjemné miesto s čulým komunitným životom. Stačí spomenúť aktivity spolu s miestnym stacionárom, či školami. „*Všetko stojí a padá na ľuďoch*“ dopĺňa Lukáš Andrejčák. Vzťahy v lokalite sú prvoradé na to, aby sa veci pohli tým správnym smerom. Po príchode utečencov z Ukrajiny ich rovnako zahrnuli do svojich aktivít a tak spoločne absolvovali divadelné predstavenie či kurz hrnčiarstva.

„Komunitné centrum spolupracuje s našou obcou i TSP, vytvorili spoločný tím. Darí sa nám začleňovať ľudí do bežného života. Pri mnohých príležitostiach, cez rôzne aktivity vytvárajú v obci spoločenstvo. Aj my ako obec pracujeme na spájaní, aby komunitné centrum nebolo len „prilepené“ na obec, aby neplávalo ako samostatná loď, ale aby boli súčasťou obce, aby sme boli na jednej palube. (...)naše komunitné centrum je aktívne a živé.“ (Peter Hatok, starosta obce Petrovany).

Ružová záhrada aj v Rimavskej Bani alebo

Ako sa vďaka komunitnému centru skrášľujú verejné priestory Komunitné centrum Rimavská Baňa

Obec: Rimavská Baňa

Geografické umiestnenie: okres Rimavská Sobota, Banskobystrický kraj

Nie, tento príbeh nebude o televíznom seriály o ordinácii v ružovej záhrade. Bude o komunitnom centre v Rimavskej Bani a najmä o deťoch a dospelých, ktorí za pomoci KC skrášľujú v obci verejné priestory.

„Ľudia z autobusu keď vidia, ako pekne vyzerajú naše zastávky, tak volajú pani starostke s pochvalou. Aj ľudia z našej obce oceňujú, že sa o tieto priestory staráme, máme iba pekné spätné väzby.“ (Mária Korenyová, odborná pracovníčka KC)

Stereotyp o tom, že Rómovia sa o verejné priestory nezaujímajú je dosť rozšírený. Médiami sa často šíria nepekne správy o tom, ako zle vyzerajú v chudobných komunitách s komentárom, že na vine sú ich obyvatelia. Samozrejme, informácia o tom, že v týchto lokalitách je často vývoz odpadu veľmi sporadický, žije v nich na malom priestore veľa ľudí, často bez cesty, chodníkov a základného vybavenia už sa nezverejní. V Rimavskej Bani to neplatí. **Miestna rómska mládež pod taktovkou komunitného centra sa postarala o to, aby boli verejné priestory v obci ukážkové.** Pravidelne vyzdobujú autobusové zastávky, pred komunitným centrom založili ružovú záhradu, teda nie tú s ordináciou, ale plnú ruží.

V Rimavskej Bani je malinká osada, Rómovia žijú väčšinou medzi majoritou. Komunitné centrum tu funguje od roku 2020 v peknej zrekonštruovanej budove a má tri zamestnankyne. *„Sú veľmi snaživé, vymýšľajú rôznorodé aktivity. Deťom a mládeži sa venujú aj mimo pracovného času.“* hovorí o nich regionálna koordinátorka, Zita Gazsová. Samozrejme pestovanie ruží nie je jedinou a ani nosnou aktivitou komunitného centra, tak ako ostatné pracujú tu s deťmi, mládežou aj s dospelými v rôznych podobách. **Individuálna pomoc a poradenstvo, krúžky, doučovanie, zmysluplné využívanie voľného času – to je len ukážka zo širokej palety aktivít centra.** *„Naše komunitné centrum pomáha naplňať cieľ o vytváraní podmienok žiť v komunite našej obce vo vzájomnej úcte.“* (Elena Polóniová, starostka obce).

V tejto práci sa našli Komunitné centrá v Sečovciach

Obec: Sečovce

Geografické umiestnenie: okres Trebišov, Košický kraj

„Ak sa aj projekt skončí, nebudem si hľadať inú prácu. Ja si počkám na ďalší lebo tu s týmito ľuďmi chcem pracovať.... Dojalo ma, keď sme tu mali televíziu a ženy čakali vonku, aby o nás mohli niečo pekné povedať.“ (Viera Cvanigová, garantka komunitného centra mesta)

V Sečovciach je pomerne veľká komunita s názvom Habeš. Žije v nej okolo 2000 obyvateľov v podmienkach, s ktorými nemôžu byť spokojní. Nízka kvalita bývania, vrátane verejnej infraštruktúry, vysoká nezamestnanosť a všetky ostatné problémy, ktoré sú so životom v segregovanej osade spojené. Život sa im snažia uľahčiť dve komunitné centrá. Jedno – v blízkosti komunity dlhodobo prevádzkuje Arcidiecézna charita Košice a druhé, priamo v komunite zriadilo v roku 2020 mesto Sečovce.

Aj keď sa na prvý pohľad môže zdať, že jedna komunita dve centrá nepotrebuje, v tomto prípade to tak nie je. Každé z nich ponúka obyvateľom iné služby, diecézne KC sa viac orientuje na prácu s deťmi a s mládežou a tiež na charitatívnu pomoc, mestské centrum pracuje viac s dospelými. Diecézne centrum má veľké priestory, vrátane vonkajších športovísk, bazéna, skleníka a šikovnú garantku, ktorá cez projekty dokáže zabezpečiť financovanie aktivít nad rámec rozpočtu komunitného centra. Pre niekoľko rodín sa jej podarilo zabezpečiť nábytok, ale aj piecky a ďalšie komodity, ktoré sú pre život nevyhnutné. *„Máme skupinu mládežníkov, ktorí si u nás v skleníku pestujú zeleninu. Cez túto činnosť sa vedľa naučiť.... Tiež dospelým sme ponúkli pôdu, na ktorej si niekoľko rodín pestuje zemiaky.“* (Janette Fedorková, garantka KC) Pre deti organizujú množstvo rôznych aktivít, od letnej školy výtvarného umenia, cez každodenné športové a voľnočasové krúžky a samozrejme vzdelávacie programy.

Medzi najvýraznejšie úspechy mestského komunitného centra patrí určite pomoc rodinám s oddĺžením. *„Človek keď je zadlžený po uši, tak sa nevie zamestnať. Nevie splniť ani také banálne požiadavky zamestnávateľa, ako je číslo účtu, pretože účet má zablokovaný.“* (Viera Cvanigová, garantka KC) Hovorí tiež, že Rómovia z lokality Habeš sa pred potencionálnymi zamestnávateľmi naučili zatajiť presnú adresu, pretože to bol častý dôvod, pre ktorý prácu nedostali.

Reťazová reakcia....

„Len keď jeden si nájde prácu, tak už so sebou potiahne ďalších dvoch.“ **Oddĺženie Rómom uvoľnilo ruky a v komunitnom centre im následne pomohli nájsť si prácu.** *„Začalo to tak nejako, že zoženieme počítače a skúsime.... Dnes prídu k nám, prihlásia sa do počítača, pozrú si ponuky a vyberú si....“* (garantka KC) Ľudia, ktorým pomohli často pracujú v automobilkách, na stavbách.

Obe centrá sú aj ľudsky spojené, garantky sú bývalé kolegyne, vzájomne si pomáhajú, radia. **„Zamestnankyne sú tu ústretové a empatické, snažia sa zmierniť vplyv nepriaznivej sociálnej situácie Rómov na ich život, pomáhajú im skvalitniť život v ťažkých podmienkach, v ktorých sa nachádzajú.“** (Miroslava Chromá, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrá oceňuje aj mesto. *„Pracujem na mestskom úrade už viac ako 20 rokov a celý ten čas sa venujem aj našej rómskej komunite. Často domácnosti navštevujem, rozprávam sa s ľuďmi. Viem, že komunitné centrá sú pre naše mesto veľkým prínosom. Tie ženy v nich sú neskutočne pracovité, otvorené spolupráci a v tejto práci sa našli.“* (Mária Kolesárová, pracovníčka mestského úradu).

**V 50-tke si sadne do školských lavíc
alebo
Ako v Soli a v Jastrabom nad Topľou nachádzajú cesty k zvyšovaniu
zamestnanosti**

Komunitné centrá Sol' a Jastrabie nad Topľou

Obec 1: Sol'

Obec 2: Jastrabie nad Topľou

Geografické umiestnenie: okres Vranov nad Topľou, Prešovský kraj

„Ten pocit, že chodia do práce, že dostávajú plat, to bola ich hlavná motivácia. My sme im len ukázali možnosti...“ (Lukáš Buža, garant komunitného centra v Jastrabom nad Topľou)

Toto bude príbeh dva v jednom. Na tomto príklade sa ukazuje význam spolupráce medzi komunitnými centrami a skutočnosť, že keď sa spojí niekoľko zapálených ľudí, dosiahnu veľké veci.

Na začiatku bola požiadavka obyvateľov rómskej komunity v Soli, presnejšie žien žijúcich v miestnej osade. „*Chceli sa zamestnať, ale aj keď práca už tu na okolí je, nemali žiadne stredné vzdelanie, takže žiadne šance získať zamestnanie.*“ (garantka KC v Soli) Sol' je obec v okrese Vranov nad Topľou s takmer dvomi tisíckami obyvateľov. Komunitné centrum tam funguje od roku 2015, sídli priamo v osade, kde žije viac ako 1500 Rómov a v súčasnosti má dve zamestnankyne. „*Komunitné centrum prinieslo do našej obce veľa pozitívnych vecí, od kedy sme ho otvorili. Cenné je, že vytvára priestor na spájanie komunity, cez široké spektrum komunitných aktivít sa podarilo komunitu zjednotiť, významne podporiť vzdelávanie detí aj dospelých. Sme veľmi radi, že tento priestor máme, vidím to pozitívne. Škoda je, že štát neuvažuje podporiť komunitné centrá aj v obciach kde nie sú rómske komunity. Starostovia z obcí, ktoré komunity nemajú mi závidia a hovoria, že aj pre nich by bolo komunitné centrum dobrou službou.*“ (Jozef Berta, starosta obce Sol')

Motivácia do práce bola u žien taká silná, že sa rozhodli vzdelanie si doplniť. **Komunitné centrum oslovilo niekoľko stredných škôl v okolí**, a aj keď sa zo začiatku z rôznych dôvodov nedarilo, nevzdali sa. Riaditeľka Strednej odbornej školy dopravy a služieb v Strážskom bola ich požiadavke otvorená a škola pre ženy zriadila triedu v odbore predavačka. Tiež prijala niekoľko žiakov stredného veku ☺ na maturitný odbor manažmentu. A tak sa tridsiatničky a štyridsiatničky zo Soli ocitli v roku 2022/2023 v školských laviciach. Dnes už končia prvý ročník. S angličtinou im pomáhajú deti, niekedy ich do komunitného centra chodia doučovať učiteľky zo školy. „*K nám len chodia si vytlačiť učivo a učia sa doma.*“

Aj v Jastrabom nad Topľou budú stredoškoláci

„*Nápad vznikol v Soli a oni oslovili ďalšie komunitné centrá. Sú to šikovné a aktívne ženy. Dári sa im v tejto veci spolupracovať tak, že to prináša výsledky. A riaditeľka školy je veľmi ústretová.*“ (Kamil Fečko, regionálny koordinátor)

V tomto roku, približne podobným spôsobom prišli **k záujemcom o stredné vzdelanie aj v komunitnom centre v Jastrabom nad Topľou.** „*V roku 2020 sa nám podarilo zamestnať*

dost' žien. Veľmi si tým pomohli, pomaličky si začali opravovať domy, mohli si už dovoliť ísť s deťmi na výlet...“ (garant KC Jastrabie nad Topľou) Covid to stopol a Rómovia prácu stratili, no a prichádzali do komunitného centra s prosbou o pomoc, pretože po pandémie sa pracovný trh spamätáva, zamestnávateľi však vyžadujú vzdelanie. Informáciu o možnosti externého štúdia už zamestnanci KC mali. *„Netlačíme ich do toho, to by nemalo dlhé trvanie. Len im ukážeme, že takáto možnosť tu je...“* Aj tu je motivácia mať prácu silnejšia ako obavy z písomiek a prekážok, ktoré budú musieť ženy prekonať. S tými im pomôžu v komunitnom centre. *„S pani riaditeľkou teraz riešime ako zariadiť poplatok pre tieto ženy, tak aby to pre ne nebol problém. Tiež sme komunikovali s Úradom práce, pretože ženám hrozilo, že ich kvôli škole vyradia z aktívnych prác.. Nechceme im spôsobiť problémy.“* Riaditeľka školy v Strážskom je veľmi prístupná a ženám vychádza v ústrety. **V nasledujúcom školskom roku otvorí ďalší externý ročník v odbore predavačka a tiež v maturitnom odbore manažment podnikania. Z Jastrabieho k žiakom pribudne 8 žien – budúcich predavačiek a tri žiačky a jeden žiak maturitného odboru. V triede sa stretnú so spolužiakmi zo Soli, ale aj z Hlinného a z Čaklova.**

Komunitné centrum v Jastrabom funguje od roku 2019, aktuálne má troch zamestnancov a sídli v novej budove. *„Komunitné centrum u nás pracuje so všetkými vekovými skupinami. Pomáhajú pri výchove a vzdelávaní detí, pracujú s mladými rodinami. Dospelým pomáhajú s vybavovaním všetkého čo potrebujú, pri hľadaní práce a tiež pri vzdelávaní.“* (Ľubomír Antol, starosta obce) Obec je malá, má vyše 400 obyvateľov. **V KC pracujú s celou rodinou, vzdelávanie a zamestnanosť patria medzi ich priority a vidia prvé výsledky svojej práce. Deťom sa zlepšila školská dochádzka, rodičia sa viac zaujímajú o ich fungovanie v škole. Okrem toho sa snažia o budovanie vzťahov medzi Rómami a majoritou. „Komunitné centrum v Jastrabom je mostom medzi majoritou a minoritou. Mnoho ľudí u nich našlo pomoc.“** (regionálny koordinátor)

„Na našom komunitnom centre si veľmi ceníme prácu a spolačnosť našich zamestnancov, ktorí si získali dôveru klientov a spoločným úsilím sa zameriavajú na zlepšenie životných podmienok obyvateľov komunity.“ (p. Galdunová, Arcidiecézna charita, Košice).

Aj pri šálke čaju...

alebo

ako sa darí prepájať aktívnych ľudí v lokalite.

Komunitné centrum Spišská Teplica

Obec: Spišská Teplica

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Poprad

„Hlavným cieľom Komunitného centra Spišská Teplica bolo vytvoriť vhodné podmienky pre každého obyvateľa obce zamerané na spoluprácu pri realizácii spoločných aktivít.“ (Irina Frajšťáková, regionálna koordinátorka)

V komunitnom centre Spišské Teplice sa stretáva mnoho ľudí. Ide o malú obec v okrese Poprad, kde nenájdete rómsku osadu a ani pri aktivitách v centre sa rozdiely prirodzene nerobia. Pri vchode si môžete všimnúť rozvrh aktivít na celý týždeň a ak vás niečo zaujme, ste vítaní. V miestnom centre sa vymýšľajú a tvoria aktivity aj pri šálke čaju. Len tak. Vďačnými návštevníkmi sú i seniori. Priestory komunitného centra sú dobre vybavené, miestnosť pre Kluby matiek vyzerá ako detská izba. Nájdete v nej trampolíny, knihy, stolný tenis a iné. Prebieha tu predškolská výchova od troch rokov detí, ale pracovníčky komunitného centra pripravujú program aj pre staršie deti a mládež.

Piatky sú rezervované na prevenčné aktivity, rieši sa **finančná gramotnosť, sporenie, poistenie, rodinné rozpočty**. V oblasti podpory zamestnanosti využíva komunitné centrum aj svoju blízkosť k okresnému mestu Poprad. Ľuďom z obce pomáhajú pri vyhľadávaní pracovných ponúk, so žiadosťami, ale spolupracujú i s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, a to najmä pri rekvalifikačných kurzoch. **Najviac využívané sú kurzy v službách ako kaderníctvo, manikúra a pedikúra či masér. Najčastejšími zamestnávateľmi sú najmä obchodné reťazce a obecný úrad.**

Komunitné centrum si zakladá na svojej otvorenosti a inkluzívnom prístupe. Okrem miestnych obyvateľov, sa v poslednom roku pridali k návštevníkom centra i utečenci z Ukrajiny, ktorí sa zapájajú prostredníctvom výkonu menších obecných služieb, ale i ako dobrovoľníci a dobrovoľníčky.

V miestnej komunitnej záhrade je možné rozložiť v teplých mesiacoch stan i pivné lavičky a rozprúdiť tak komunitný život. V lete komunitné centrum organizuje denný tábor pre približne 20 detí, na ktorom sú účastní niektorí rodičia a ľudia z obce. Na aktivitách sa striedajú a kreatívne, tvorivo zdieľajú svoje zručnosti s deťmi. O podnety nie je núdza.

„V komunitnom centre poskytujú pomoc pre mamičky, seniorov, robia s deťmi úlohy, pripravujú tábory. Každý deň máme nejaké aktivity.“ (p. Slušná, pracovníčka obecného úradu Spišská Teplica).

Aj naše deti si zaslúžia dobré školy!
alebo
Mentoring v Starej Ľubovni prináša výsledky.
Komunitné centrum Stará Ľubovňa – ETP Slovensko

Obec: Stará Ľubovňa

Geografické umiestnenie: Prešovský kraj

*„Ak sa pracuje so srdcom, je to vidieť na výsledkoch. V komunitnom centre Podsadek vedia zmeniť život mladých ľudí k lepšiemu. **Mladí ľudia si s ich pomocou vyberajú lepšie stredné školy, žiadne elokované pracoviská alebo dvojročné odbory, čo je v tejto komunite veľký úspech a považujem to za výsledok práce práve zamestnancov komunitného centra.**“ (Lýdia Mirgová, regionálna koordinátorka)*

Podsadek je segregovaná komunita v mestskej časti Starej Ľubovne, v ktorej žije viac ako tisíc Rómov. V lokalite chýba materská škola a aj tá v meste, ktorú deti navštevujú má dvojjmennú prevádzku. V komunite je základná škola – učia sa v nej iba deti odtiaľ. *„Pred tým ako sme tu začali pôsobiť, boli v komunite iba dvaja maturanti a jedným z nich som bol ja. Mladí ľudia si najviac vyberali dvojročné odbory na elokovaných pracoviskách, kde sa stretávali iba s rómskymi spolužiakmi.“* (Dávid Korčokovský, garant komunitného centra) Dnes držia palce maturantke, dve študentky majú na strednej umeleckej škole, sú to žiačky, ktorým pomohli prestúpiť zo segregovanej základnej školy v komunite, do školy, v ktorej majú nerómskych spolužiakov. **Významne sa zvýšil záujem o stredoškolské vzdelávanie a mladí ľudia si vyberajú trojročné a štvorročné odbory.** *„Je to veľký úspech, verím, že čoskoro sa u nás rozrastie aj počet vysokoškolákov, motivovaných mladých máme.“* Hovorí David, ktorý je zatiaľ jediným vysokoškolákom v komunite.

Uzavretosť segregovaných komunit je prekážkou k dobrému vzdelaniu. Uvedomujú si to aj v mimovládnej organizácii ETP Slovensko, ktorá v Podsadku pôsobí takmer 20 rokov a prevádzkuje tam komunitné centrum. Široké spektrum aktivít zameraných na prácu s deťmi a mládežou prináša výsledky. **Deti sa učia feuersteinovou metódou, organizujú predškolské a školské kluby, zmysluplné napĺňanie voľného času.** *„Snažíme sa im ukázať aj život mimo osady, život strednej triedy a takto ich motivovať, že aj oni sa môžu dostať z kruhu generačnej chudoby a vzdelávanie je prvým krokom.“* A organizujú mentoring.

Mentoring, teda sprevádzanie žiakov vzdelávaním na druhom stupni základnej školy a strednou školou sa ukazuje ako úspešná stratégia podpory a motivácie. Garant komunitného centra spoluzakladal mentorský program Schopné deti, s mentoringom má bohaté skúsenosti, ktoré vo svojej práci úročí. Do mentoringu sa dostávajú deti, ktoré centrum pravidelne navštevujú, takže sú motivované a tiež výsledky v škole dávajú šancu na úspech. Od mentorov sa im dostáva dostatok pozornosti, podpory. Chodia s nimi na výlety, rozprávajú sa o prítomnosti aj o budúcnosti. Pomáhajú im s prekonávaním každodenných starostí a

problémov, pretože deti z nie dobrých podmienok sa musia vysporiadať s prekážkami, o ktorých sa ich rovesníkom z lepšie zabezpečeného prostredia ani nesiáva.

Mentorov pre nich robia miestni učitelia, sociálni pracovníci a samotní zamestnanci KC. Aktuálne mentorujú 8 detí, ktoré majú veľké plány do budúcnosti. Komunitné centrum okrem výberu detí poskytuje mentorom každodennú podporu v podobe poradenstva, supervízie a vzdelávania. **Deti postupne zapájajú do činnosti komunitného centra, takže sa z nich stávajú dobrovoľníci.** Niekoľko mladých absolventov mentorského programu už pracuje na rôznych pozíciách pomáhajúcich profesií. „*Na výberových konaniach boli najlepši.*“, hovorí regionálna koordinátorka národného projektu. To je veľmi motivačné aj pre ostatných. Aj garant KC, David, tu začínal ako dobrovoľník. Pochádza z miestnej komunity a jeho príbeh je s príbehom komunitného centra a organizácie ETP spojený.

Za svoj najväčší úspech považujú ambície detí, s ktorými v komunitnom centre pracujú. „*Pred tým, keď ste sa detí tu v osade opýtali čím chcú byť, tak vám povedali len to čo poznali – upratovačkou, pomocníkom alebo aj nezamestnaným, pretože neverili, že budú mať šancu na inú prácu. Dnes sú ich plány iné, chcú byť učiteľmi, sociálnymi pracovníkmi, policajtm...*“ (garant KC)

Vedia pracovať aj s chybou.

Feuersteinova metóda vyučovania chybu chápe ako dobrý materiál na učenie. V programe rozvíjajú kognitívny a emočný potenciál detí, nabádajú ich premýšľať nad rôznymi témami a vlastnými skúsenosťami. Aj tu majú preukázateľne dobré výsledky, deti v škole lepšie prosperujú. „*Máme overené, že tento program deťom pomáha, pravidelne k nám chodí česká lektorka, ktorá testuje schopnosti našich detí a výsledky sú jasne pozitívne.*“ (Lucia Gomola, zamestnankyňa KC)

Príbeh KC zo Starej Ľubovne je ukázkou toho, že dlhodobým snažením sa dá bojovať s prekážkami, ktoré deťom z prostredia chudobných osád nadelil osud. Pomáhajúce profesie však nesmú v tomto snažení ostať osamotené. **Bez zlepšenia kvality bývania a celkových životných podmienok rodín žijúcich v segregovaných komunitách, bude úspech týchto detí závisieť od toho, či do ich životov vstúpia nadšenci ako sú zamestnanci a mentori komunitného centra v Podsadku.**

„*V komunitnom centre v Podsadku zväčšujeme ľuďom možnosti, znižujeme medzi nimi rozdiely, aj prostredníctvom mentoringu, ktorý je darom zo srdca pre deti a mládež z komunity.*“ (Ľudmila Stašáková, ETP).

Dal im svoj počítač a zabralo to alebo Ako v Toporci podporujú zamestnanosť? Komunitné centrum Toporec

Obec: Toporec

Geografické umiestnenie: Prešovský kraj, okres Kežmarok

„Prihlásil som sa na výberové konanie s nimi, aby som videl, či je všetko v poriadku.“ hovorí Marek, odborný pracovník komunitného centra v Toporci. Výberové konanie absolvoval spolu so 17-timi klientmi centra, inak by sa ho zúčastniť nemohol. O pomoc ho požiadali muži z miestnej komunity. „Mali sme také skúsenosti, že Rómovia na výberových konaniach neuspeli a nevedeli sme prečo. Aj ja sám som si to zažil.“

Skutočnosť, že sa Rómovia u zamestnávateľov často stretávajú s odmietaním, nie je žiadnym tajomstvom. Vedia to aj zamestnanci komunitných centier a chápu, že takéto skúsenosti môžu ich klientov od hľadania si práce odradiť. **Podpora zamestnávania je tiež jedným z kľúčových cieľov národného projektu.**

Toporec je obec v okrese Kežmarok, má dve tisícky obyvateľov a z toho približne 70% Rómov. Nezanedbateľná časť z nich žije v segregovanej komunite, kde pôsobí aj komunitné centrum. Treba však povedať aj to, že v Toporci je veľa rómskych rodín, ktoré sa majú dobre, veľa vysokoškolsky vzdelaných Rómov, podnikateľov. **Obec má množstvo aktivít, v ostatnom období vybudovala materskú školu, chodníky, kompostáreň a vodovod a tiež realizovala projekt na vysporiadanie pozemkov v osade.** Vo februári tohto roku Toporec navštívila prezidentka SR, aj kvôli bohatým aktivitám smerom k Rómom, vrátane aktivít komunitného centra. *„Spolunažívanie oboch komunit však charakterizuje pokoj a dobré medziľudské vzťahy.... Spôsob ako konštruktívne spolupracovať, by mohol byť inšpiráciou aj pre politikov v Bratislave.“* píše na svojej facebookovej stránke.

Komunitné centrum v obci pracuje od roku 2015, sídli v priestoroch farského úradu priamo v rómskej komunite a aktuálne má dvoch zamestnancov. Práve dostupnosť si na KC cení aj obec. *„Je výborné, že Rómovia majú inštitúciu dostupnú na prvý kontakt, ľudia od nich majú podporu. Tiež si na nich cením, že sa vedia prispôbiť tomu čo ľudia chcú. Sami im hovoria, čo by od centra potrebovali.“* (Amália Zubková, zamestnankyňa OcÚ Toporec) Má širokú paletu aktivít, školské kluby, tvorivé dielne, aktivity pre ženy, dlhové poradenstvo a ďalšie.

Podpora zamestnávania je aj odpoveďou na požiadavky miestnych Rómov. *„Ľudia tu boli zvyknutí pracovať, len o zamestnanie prišli, keď sa prepúšťalo.“* (odborný pracovník KC) **Potom sa v okolí začali otvárať nové firmy, vznikol priemyselný park a komunitné centrum sa stalo strediskom pracovného poradenstva.** V roku 2017 sa s pomocou KC v jednej z nových firiem zamestnalo takmer 20 ľudí, čo povzbudilo aj ostatných obyvateľov. *„Ľudia keď videli, že sa to dá, tak k nám začali chodiť sami.“* (odborný pracovník KC) Asistencia pri hľadaní práce, pomoc so žiadosťami a životopismi, príprava na pohovory aj

sprevádzanie, ak je treba. Toto všetko môžu obyvatelia Toporca získať v komunitnom centre. Zároveň si jeho odborní pracovníci uvedomujú, že cieľom sociálnej práce je pomoc k svojpomoci a lepšie - aj keď náročnejšie, je podporovať ľudí v samostatnom riešení svojich problémov. „*Dal som im svoj počítač a zabralo to.*“ Motivovaným ľuďom niekedy stačí ukázať cestu, v tomto prípade ňou je orientácia na stránkach s pracovnými ponukami. Vyskúšal to aj pracovník komunitného centra. V samostatnej miestnosti dal ľuďom k dispozícii svoj počítač, učí ich ako si hľadať prácu. A ako sám hovorí, zabralo to. Niekomu stačí ukázať, niekto s menej skúsenosťami potrebuje pomôcť so žiadosťou a pracovníci centra chápu, že Rómovia môžu mať negatívne skúsenosti s trhom práce. Vtedy im ponúknu oporu a keď treba, tak aj doprovod na výberové konanie.

„Zamestnanci KC v Toporci sú odhodlaní pomáhať, ľudom sa venujú aj mimo svojho pracovného času. Dospelým pomáhajú so zamestnaním, mladých inšpirujú k vzdelávaniu. Vyzdvihla by som aj spoluprácu so starostom a podľa mňa je dôležité, že zo svojej činnosti nevynechávajú ani majoritu. To čo majú vo vnútri v sebe, to je na nezaplatenie.“ (Lucie Moskalová, regionálna koordinátorka).

V komunitnom centre vypisujeme denne aj desať žiadostí o zamestnanie

Komunitné centrum Veľká Lomnica

Obec: Veľká Lomnica

Geografické umiestnenie – Prešovský kraj, okres Kežmarok

„KC Veľká Lomnica prelamuje kruh sociálneho vylúčenia. Svojím klientom úspešne ukazuje ako z neho von a vďaka dobre nastavenej spolupráci s okolitými firmami, vynikajú v oblasti zamestnanosti. Pracovníci KC pozitívne ovplyvňujú a motivujú klientov k aktívnej spolupráci.“ (Lucia Moskalová, regionálna koordinátorka)

Komunitné centrum vo Veľkej Lomnici žije zamestnávaním. Obec sa nachádza na strategicky výhodnom mieste, v blízkosti priemyselného parku v Poprade, Matejovciach a v regióne, ktorý vďaka Vysokým Tatram zásobuje pracovnou silou i služby cestovného ruchu.

„(...)naše sociálne poradenstvo v oblasti zamestnávania využívajú rovnako muži i ženy, tak pol na pol.“ hovorí garant komunitného centra Milan Polhoš. **Ženy častejšie vyhľadávajú prácu v okolitých hoteloch, ale nájdu sa aj také, ktoré sa zamestnávajú v niektorej z blízkych firiem aj napriek trojzmennej prevádzke.** V obci nie je problém infraštruktúra, ktorá často krát znevýhodňuje uchádzačov v iných lokalitách, pretože im komplikuje dochádzku do práce. Vo Veľkej Lomnici je funkčná autobusová i vlaková doprava a mnoho ľudí dochádza i vlastným autom, pričom zdieľajú spoločné náklady na dopravu s inými kolegami. Niektorí väčší zamestnávateľia majú i vlastné autobusy, ktoré zvažujú zamestnancov do práce.

Cesta za zamestnaním začína najmä v komunitnom centre, kde zamestnanci zosieťovali lokálnych zamestnávateľov i pracovné agentúry a navzájom si odovzdávajú informácie o voľných pracovných miestach i počte uchádzačov o prácu. Ich aktivity tu však nekončia. Ľudí, ktorí prejavili záujem o zamestnanie sprevádzajú celým procesom od písania žiadostí a životopisu až po prípravu na pohovor. Spolupracujú s miestnymi mimovládnyimi organizáciami, napr. s programom Krok za krokom či neziskovou organizáciou DOM.ov. **Za posledné tri roky úspešne asistovali pri získavaní zamestnania približne 35 ľuďom, ktorí sa zamestnali v priemyselnom parku.**

V komunitnom centre sa okrem zamestnávania venujú sociálnemu poradenstvu, ale i deťom, organizujú komunitné podujatia, sieťujú miestne inštitúcie. Jednou zo zaujímavých aktivít je spolupráca s projektom DOM.ov, cez ktorý sa okrem plánovania svojpomocnej výstavby zvyšujú i zručnosti v oblasti finančnej gramotnosti. **Komunitné centrum vo Veľkej Lomnici tak svojou aktivitou prispieva ku komunitnému rozvoju na viacerých úrovniach tzv. komplexného prístupu.**

„Komunitné centrum je prínosom pre obec, je pozitívne, že sa našli zdroje na ich výstavbu. Zamestnanci centra sú príkladom aj pre zvyšok komunity, pretože vidia, že má zmysel študovať, sú motivátormi pre iných. Obec má dobrú strategickú polohu pre možnosti zamestnávania

a pracovníci komunitného centra v spolupráci s TSP asistujú ľuďom v procese hľadania si zamestnania.“ (Peter Duda, starosta obce).

Bylinkári zo Žehne alebo Ako Rómovia naučili zamestnancov komunitného centra zbierať bylinky Komunitné centrum Žehňa

Obec: Žehňa

Geografické umiestnenie: okres Prešov, Prešovský kraj

„Boli dni, keď som nemala v komunitnom centre kde stúpiť. Bylinky boli na zemi, na stoloch, na stoličkách, všade. Všetko to tu krásne voňalo po bylinkách.“

Rómovia zo Žehne zbierajú a sušia bylinky už roky. Robia tak kvôli predaju, ktorým si aspoň trochu obohatia svoje rodinné rozpočty. Komunitné centrum bolo v obci otvorené len nedávno, v roku 2022 a veľmi rýchlo sa do bylinkárenia – na podnet ľudí – zapojilo. Komunitné centrum má dve zamestnankyne, z oboch sa na sezónu stali bylinkárky.

Žehňa je obec v okrese Prešov, má okolo 1200 obyvateľov a nich je viac ako polovica Rómov. Väčšia časť žije v komunite na okraji obce. *„V komunitnom centre sa im darí pomáhať budovať dobré vzťahy medzi obyvateľmi. Pracujú s deťmi, čo je veľmi cenné. A samozrejme majú množstvo aktivít aj pre iné vekové skupiny.“* (p. Šusková, obecný úrad Žehňa)

„Začali sme zbierať s dospelými a postupne sme ich orientovali aj na liečivé účinky bylín.“ (odborná pracovníčka KC) Oslovili odborníka, ktorý ľudí prišiel o nich naučiť všetko dôležité. A začali pripravovať čaje. *„Vlastne, rozdelili sme si robotu, kto zbiera, kto suší, kto balí, kto poupratuje... vyrobili sme vrecúška s etiketami a mali sme výsledný produkt.“* Tým ako prvých obdarovali seniorov zo Žehne – pri príležitosti oslavy v mesiaci úcty k starším. Do prípravy zapojili aj deti, celé rodiny. *„Spolu tak 30 – 40 ľudí sa zapojilo.“* Čaje vlastnej výroby pijú celý rok, no v čase prípravy tohto textu už sa v komunitnom centre chystajú na ďalšiu sezónu.

Na prvý pohľad jednoduchá aktivita, no s mnohvrstvom efektom. Počas prípravy čajov sa pri komunitnom centre vytvorila svojpomocná skupina obyvateľov, ktorí dokážu dobre spolupracovať, stanoviť si ciele, rozdeliť si prácu a samozrejme aj úžitok z nej. Takže okrem konkrétneho produktu, bol v tomto prípade veľmi dôležitý proces prípravy, pretože sa stal procesom spájania rodín v komunite, procesom vzájomného učenia sa. Cenné skúsenosti z tejto spolupráce budú využité aj pri ďalších výzvach, ktoré život v komunite a aj život komunitného centra prináša.

„Majú neskutočné pracovné nasadenie. Veľmi dobre spolupracujú aj s inými pomáhajúcimi profesiami. Robia svoju prácu srdcom a výsledkom je, že ich navštevuje veľa ľudí. Z mojich centier majú najširšie portfólio klientov.“ hovorí o nich František Jóska, regionálny koordinátor projektu.

Záver

Komunitné centrá pracujú v rómskych marginalizovaných komunitách dostatočne dlho na to, aby mohli byť považované za etablovanú sociálnu službu. Ich úlohy sú dobre pomenované, zainteresovaní aktéri vedia zrozumiteľne pomenovať aj prínosy komunitných centier na zvýšenie kvality obyvateľov marginalizovaných rómskych komunit. Nespočívajú len v sociálnej pomoci, ale komunitné centrá oživujú verejný život v obciach a mestách, v ktorých pôsobia. Organizujú spoločenské aktivity, zblížujú komunity, zlepšujú medzietnické vzťahy, predchádzajú eliminácii sociálno-patologických javov a pozdvihujú komunitný život v mestách a v obciach. Pracujú so všetkými vekovými skupinami, vedia sa prispôbiť potrebám a požiadavkám obyvateľov marginalizovaných komunit a preto je ich činnosť rôznorodá. Ukážkou z nej sú aj príbehy zverejnené v tejto zbierke. Určite je čo zdokonaľovať a práve snaha o zlepšovanie vlastnej kvality je ich silnou stránkou. Ak sa ľudia naučia identifikovať problémy vo vlastných komunitách a pomenujú ich a spoločne sa dohodnú na postupe ich riešenia, môžu dosiahnuť želanú zmenu. K ich rozvoju významne prispievajú aj národné projekty Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

„Komunitné centrum búra bariéry medzi obyvateľmi poskytovaním sociálnych služieb krízovej intervencie. Komunitné centrum je bezpečné miesto v komunite, kde sa ľudia môžu realizovať, rozvíjať a rásť. Nájdu tu pomoc, podporu a zázemie. Rád by som zdôraznil inovatívny prínos Národného projektu Komunitné služby v mestách a v obciach s prítomnosťou MRK, ktorí vytvoril systém svojpomoci, a reagoval na aktuálne celospoločenské problémy, nielen na problémy sociálnej inklúzie.“

(Ján Hero, Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity).

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje

www.esf.gov.sk